

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Послание

Эм маъганалы борчла - экономиканы ёсдюрюю, адамланы социал излемлерин тапдырыю, жамауатны ырахатлы, къолайлы жашауун жалчытыю

Тонене КъМР-ни Башчысы Юрий Коков республиканы Парламентине Послание этгенди эмда Правительствоа, жер-жерли власть органналы экономиканы, социальный сфераны айнытыу жаны бла буйрукъла бергенди.

КъМР-ни Парламентини кезилуо жыйылыуу Правительствоу юйюнде бардырылганды. Анга РФ-ни Федерация Советинде республиканы келечилери, Къырал Думаны депутатлары, Къабарты-Малкъарны законла чыгъарыуучу, толтуруучу, жер-жерли власть органларыны къуллукъчулары, Конституциялы, Баш, Арбитраж судлени, федерал органланы КъМР-де белюмлерини таматалары, Жамауат эмда Контроль-эесплеучю палаталаны, Айырыу комиссияны оюучулары, вузланы ректорлары, право низамны сакълаучула, жамауат эм дин организациялары, политика партиялары келечилери эм башхала къатышхандыла.

Экономикада ахшы атламла

Юрий Коков сезюню аллында РФ-ни Президенти Владимир Путин Федерал Жыйылыуа этген Посланиясында къыралыбызны айнытыуда улуу борчла салганын белгилеп, республиканы власть органлары да ала ны ишлеринде башчылыкъга аллыкъларын чертгенди.

Биринчиден, Юрий Александрович былтыр КъМР-ни социал сферасын бла экономикасын айнытыуда жетишилени эм кемчиликлени юсперинден айтханды. Ол, къытылыкъга да къарамай, экономикада алгъа атламла этилгенлерин белгилегенди. Сёзлерине шагъатха уа быллай тарихлени билдиргенди: республиканы кесинде чыгъарылгъан

продукту ёлчери 151,2 миллиард сомгъа жетгенди, ол а 2016 жылны 101,3 проценти тенглиди. Промышленностьда тамамланган жумушла 8 процентте, эл мюлке уа 3 процентте ёсгендиле, битеулю инвестицияла 111,8 процент тенглиди.

Болсада Юрий Александрович республикада миллетлени араларында келишиулюк, тынчылык сакъланганларын баш жетишимге санаганды. Анга уа Къабарты-Малкъарны халкъларыны кеслерини ыразылыкълары бла Россейге къошулгъанлы 460-жыллыкны байрамы бийик даражада ётгени да шагъатлыкъ этеди. «Бу къууанчла жамауатны андан да бек бирикдиррге себеплик этгендиле», - деп къошханды ол.

Республиканы оюучусу РФ-ни Президентини Посланиясында къыралны жангыча айнытыуу юсюнден айтылганын эсгертип, КъМР-де да инновациялы технологияла таянып, индустриализацияны бардырырга, алай бла предпрятияланы конкуренциялыкъларын ёсдюрюрге кереклисин чертгенди.

Эл мюлк кооперативлени - битеу районлада

Энци эс эл мюлке бурулганды. Былтыр а бу сферада ишлеуленге болушлыкъга 2 миллиард сом белюнгенди, ол санда республикалы бюджетден 370 миллион сом. Аны хайыры чыкъмай къалмаганды: былтыр миллион тоннадан аслам будай ёсдюрилгенди. Бюгонюкде уа республикада терек бахчаланы кенглиги 18 минг гектарга жетеди, андан жартысы интенсивный технологиялага кёре. Ахыр төрт жылны ичинде терек бахчала юч кереге, тахта-кёгетле асыралгъан жерле да юч кереге аслам болгандыла.

Юрий Александрович Правительствоа, районланы башчыларына энци арбазланы иелерине, эл мюлк кооперативлеге болушурга кереклисин белгилегенди. «Къабарты-Малкъар къырал аграр университет а, окутуу программаланы шёндюню излемлеге келишдирип, жангы билим берууно арасына бурулурга тийишлиди», - дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.А. Коковну Культурада ишлеуленени кюню бла АЛГЫШЛАУУ

Хурметли шухёла!

Битеу жюрегимден сизни Культурада ишлеуленени кюню бла алгышлаймы.

Бу кюн биз маданиятха къуллукъ этгенлени барысын да, театрда, литературада, художеству чыгъармачылыкъда, концерт майданлада эмда эл клублада, библиотека эмда музей иште фахмулулукъларын кёрюзтгенлени сыйлайбыз.

Къабарты-Малкъарны маданият хазнасын сакълау эм кёбейтиу къырал политикабызда эм маъганалыды. Бюгонюкде жаш адамланы адеп-къылыкъга юйретиу, ёз культурага сыймеклики айнытыу, хар инсанны аны къыйматларына тоюнюрге амалы болурча этиу, алгъа барыуда маданият төрелеге кертчиликни бла жангы затланы бирча хайырланып, халкъларыбызга бирлешиу онганы къурау бек маъганалыды. Сизни профессионалыгыгыз бла иш кёллююгюгюз жамауатда мындан арысында да ахшы ниетлени къурулуларына себеплик этериклерине толлу ийнанами Сизге саулыкъ-эсенлик, чыгъармачылыкъда жангы жетишимле, насып тежейме.

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла саугъалауу юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы

УКАЗЫ

Культураны бла искусствону айнытыуа улуу къыйын салгъанлары эмда кёп жылланы бет жарыккы урунганлары ючюн сыйлы атла атарга

«Къабарты-Малкъар Республиканы халкъ артисти»

Жангуразланы Байдуллахны жашы Мажитге – «Къууиланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театр» къырал казна культура учрежденианы директоруна

Камергоев Валентин Гумаровичге – «А.Шогенцуков атлы къабарты къырал драма театр» къырал казна культура учрежденианы баш драмалы артистине,

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы артисти»

Мамаладзе Элеонора Гидовнагъа – «М.Горький атлы орус драма театр» къырал казна культура учрежденианы баш драмалы артисткасына,

«Къабарты-Малкъар Республиканы культурасыны сыйлы къуллукъчусу»

Гуменок Анжела Варгановнагъа – «Прохладна шахар округну жер-жерли администрациясыны сабий искусствула школу» къошакъ билим берген муниципал бюджет учрежденианы фортепиано жаны бла педагогуна бла концертмейстерине

Унажкова Зарема Руслановнагъа – «Нальчик шахар округну битеулю билим берген 20-чы номерли орта школу» муниципал казна учрежденианы къошакъ билим беруу жаны бла педагогуна.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы**Ю. КОКОВ**

Нальчик шахар, 2018 жыл 23 март, №28-УГ

Къурулуш

Тамам графике кёре

Къыш бошалгъаны бла Къабарты-Малкъарда жолланы тапландырыу ишле тириктер бардырылып башлангандыла. Аллай проектенден бири Шалушка-Каменка ызын «Кавказ» трассага къошулгъан жери бла байламлыды. Алайны кенгертиу, машиналагъа бир бирлерине чырмауулукъ этмей бурулурча онгла къурау ишле былтырдан бери бардырыладыла, деп билдиргендиле республиканы Къурулуш, жашау журтла-коммунал эмда жол мюлк министерствосундан.

«Управдор» къырал учрежденианы специалистлери объектни къурулушун, анда хайырланылгъан материалланы качестваосун да дайым контрольда тутадыла. Ишле проект-смета документацияга тийишлиликде эмда белгиленген болжалдан кеч къалмай бардырылырларына да къарайдыла.

Билдирюу

Концерт, сейирлик кийизле бла суратла

2018 жылда 27 мартда Нальчик шахарда Музыка театрда Малкъар халкъны жангырууу кюнюне аталгъан къууанчлы ингир боллукъду. Аны концерт программасына республиканы искусстволарыны усталары къатышыркыдыла. Фойеде фахмулу художник Курданланы Валерийни «Мени Малкъарым» деген энци кёрмючю къурулыкъды. Байрамга келгенле дагыда таулу усталаны сейирлик кийизлерин кёрюрге, малкъар халкъны айтхылыкъ адамларыны суратларына къарарга да онг табарыркыдыла.

КъМР-ни Культура министрствосу Къабарты-Малкъарны жамауатын къууанчлы ингирге къатышырга чакъырады. Ол **18.00 сагъатда** башланаркыды. Сорлукарлы болгъанлагъа **77-42-08 (касса), 42-43-13** телефон номерле ишлейдиле.

ДОКУМЕНТЛЕ

2018 жылда 18 мартда Россей Федерацияны Президентин айырыулары кезиуонде
Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде къол кѣтюрюуну эсеплерин тохташдырууну юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны
БЕГИМИ

2018 жыл 19 март Нальчик ш. №35/1-6

2018 жылда 18 мартда Россей Федерацияны Президентин айырыулары кезиуонде Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде къол кѣтюрюуну эсеплерини юслеринден жер-жерли айыру комиссияла берген протоколланы биринчи экзemplярына къарап, аланы тинтип эмда «Россей Федерацияны Президентин айырыу юсюнден» Федерал законну 75-чи статьясыны 1-чи эмда 6-чы пунктларын башчылык-

гъа алып, Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясы **бегим этеди:**

1. 2018 жылда 18 мартда Россей Федерацияны Президентин айырыулары кезиуонде Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде къол кѣтюрюуну эсеплерини юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны протоколун къабыл кѣрюрге.

2. Бу бегимни Россей Федерацияны Ара айыру

комиссиясына жиберирге.

3. Бу бегимни асламлы информация органлада басмаларга эмда «Интернет» информация-телекоммуникацияла сетьде Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны сайтына салыргъа.

Председатель В. М. ГЕШЕВ
Секретарь Н. Л. БОНДАРЕВ

2018 жылда 18 мартда Россей Федерацияны Президентин айырыулары Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде къол кѣтюрюуну эсеплерини юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны протоколу

Къабарты-Малкъар Республикада жер-жерли айыру комиссиялары саны 13
Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны къол кѣтюрюуну эсеплерини юсюнден протоколуну мурдорун тутхан жер-жерли айыру комиссиялары къол кѣтюрюуну эсеплерини юслеринден протоколларыны саны 13
Къол кѣтюрюу терге саналгъан айыру участкалары саны 0
Къол кѣтюрюу терге саналгъан айыру участкалада къол кѣтюрюу бошалгъан кезиуге айыручулары тизмесине къошулгъан айыручулары битеу саны 0
Къол кѣтюрюуну эсеплерини юслеринден жер-жерли айыру комиссияла берген протоколла тюз жарашдырылгъанларын бла къалгъанларын алгъадан тинтгенден сора, Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясы жер-жерли айыру комиссиялары протоколларында тарихлени бирге къошуп, былай тохташдыргъанды:

1	Къол кѣтюрюу бошалгъан кезиуге айыручулары тизмесине къошулгъан айыручулары саны	0	5	2	8	4	3	1
2	Участка айыру комиссияла алгъан айыру бюллетеньлени саны	0	5	3	4	3	4	3
3	Болжалдан алгъа къол кѣтюрген айыручулагъа берилген айыру бюллетеньлени саны	0	0	0	0	0	0	0
4	Участка айыру комиссияла къол кѣтюрюу баргъан күн къол кѣтюрюуге деп беллонгъан меямда айыручулагъа берген айыру бюллетеньлени саны	0	4	6	7	6	5	5
5	Участка айыру комиссияла къол кѣтюрюу баргъан күн къол кѣтюрюуге деп беллонгъан меямдан тышында къол кѣтюрген айыручулагъа берген айыру бюллетеньлени саны	0	0	1	7	4	5	3
6	Бузулгъанга саналгъан айыру бюллетеньлени саны	0	0	4	9	2	3	2
7	Къол кѣтюрюуге деп къуаралгъан кѣтюрююучу орунлада болгъан айыру бюллетеньлени саны	0	0	1	7	4	5	3

8	Къол кѣтюрюуге деп къуаралгъан стационар орунлада болгъан айыру бюллетеньлени саны	0	4	6	7	1	0	7
9	Терге саналгъан айыру бюллетеньлени саны	0	0	0	0	6	2	8
10	Тюзге саналгъан айыру бюллетеньлени саны	0	4	8	3	9	3	2
11	Тас этилген бюллетеньлени саны	0	0	0	0	0	0	5
12	Алгъан заманда тергелмей къалгъан айыру бюллетеньлени саны	0	0	0	0	0	0	2
Айыру бюллетеньлеге кийирилген регистрация этилген кандидатланы тукумлары, атлары, аталарыны		Регистрация этилген хар кандидат ючюн къол кѣтюрген айыручулары саны						
13	Бабури Сергей Николаевич	0	0	0	1	2	2	2
14	Грудинин Павел Николаевич	0	0	2	0	1	3	3
15	Жириновский Владимир Вольфович	0	0	0	5	0	0	6
16	Путин Владимир Владимирович	0	4	5	2	4	8	0
17	Собчак Ксения Анатольевна	0	0	0	1	1	2	1
18	Сурайкин Максим Александрович	0	0	0	1	1	4	1
19	Титов Борис Юрьевич	0	0	0	1	6	5	8
20	Явлинский Григорий Алексеевич	0	0	0	1	1	7	1

Къол кѣтюрюуге къатышхан айыручулары саны битеу да 484560
процентле бла 91,70

Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны
Председатели Гешев В. М.
Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны
Председатели орунбасары Джаппулары М. Х.
Секретарь Бондарев Н. Л.
Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны членлери: Азаматланы К. М., Атмырзаланы И. А., Беканов З. Ю., Егорова Г. Ф., Карданов З. М., Кудавев В. Ж., Макоев А. В., Маршенов Б. И., Налоев Н. З., Тапов Р. В., Шекижачев Ю. А.
Протоколгъа 2018 жылда 19 мартда 10 сагъат 10 минутда къол салынганды.

Къабарты-Малкъар Республиканы Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченныйни 2017 жылда ишини юсюнден докладны юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини
БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченныйни 2017 жылда ишини юсюнден докладны тынгылап, Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

Къабарты-Малкъар Республиканы Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченныйни 2017 жылда ишини юсюнден докладнын эсге алыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т. ЕГОРОВА
Нальчик шахар,
2018 жыл 20 март,
№848-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Къонтрль-эсеплеучю палатасыны 2017 жылда ишини юсюнден докладны юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини
БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Къонтрль-эсеплеучю палатасыны 2017 жылда ишини юсюнден докладны тынгылап, Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **бегим этеди:**

Къабарты-Малкъар Республиканы Къонтрль-эсеплеучю палатасыны 2017 жылда ишини юсюнден докладнын эсге алыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Т. ЕГОРОВА
Нальчик шахар,
2018 жыл 20 март,
№849-П-П

Пожарницкая Надежда Алексеевнаны Майский жер-жерли айыру комиссияны къол кѣтюрюуге эркинлиги болгъан членини къуулгъундан эркин этиуно юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны
БЕГИМИ

2018 жыл 18 март Нальчик ш. №34/1-6

«Россей Федерацияны гражданларыны айыру эркинликлерини эмда референдумга къатышыргъа эркинликлерини баш гарантияларыны юсюнден» 2002 жылда 12 июнда чыгарылгъан 67-ФЗ номерли Федерал законну 29-чу статьясыны 8-чи пунктуну «г» подпунктунда, «Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясы юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2003 жылда 18 февральда чыгарылгъан 23-РЗ номерли Законуну 2-чи статьясыны «е» пунктунда, «Къабарты-Малкъар Республиканы жер-жерли айыру комиссияларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2003 жылда 8 январьда чыгарылгъан 1-РЗ номерли Законуну 4-чу статьясыны 4-чу кесегини «г» пунктунда тийшилиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясы **бегим этеди:**

1. Кандидатурасын «Единая Россия» Битеуроссей политика партианы Къабарты-Малкъар регион бѣлюмо кѣргюзтген Пожарницкая Надежда Алексеевна ѳлгени бла байламлы аны Майский жер-жерли айыру комиссияны къол кѣтюрюуге эркинлиги болгъан членини къуулгъундан полномочиялары тауусулгъуну эркин этерге.

2. Майский жер-жерли айыру комиссияны къауумунда бош болгъан жерге кандидатурала кѣргюзтюу башлангъаны юсюнден билдирирге.

3. Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны информация билдируюно текстин къабыл кѣрюрге (ол бу бегимге къошулады).

4. Бу бегимни асламлы информация органлада

басмаларга эмда «Интернет» информация-телекоммуникацияла сетьде Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны сайтына салыргъа.

Председатель В. М. ГЕШЕВ
Секретарь Н. Л. БОНДАРЕВ

Къошакъ
Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясыны 2018 жылда 18 мартда чыгарылгъан 34/1-6-чы номерли бегими бла къабыл кѣролгенди

Майский жер-жерли айыру комиссияны къауумунда бош болгъан жерге айыру комиссияны къол кѣтюрюуге эркинлиги болгъан членине кандидатураланы кѣргюзтюу башлангъаны юсюнден информация билдирюу

Майский жер-жерли айыру комиссияны къол кѣтюрюуге эркинлиги болгъан членини полномочиялары болжалындан алгъа тохтатылгъанлары бла байламлы эмда «Россей Федерацияны гражданларыны айыру эркинликлерини эмда референдумга къатышыргъа эркинликлерини баш гарантияларыны юсюнден» 2002 жылда 12 июнда чыгарылгъан 67-ФЗ номерли Федерал законну 26-чы статьясыны 6-чы пунктун башчылыкъга алып, Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясы Майский жер-жерли айыру комиссияны къол кѣтюрюуге эркинлиги болгъан жаны членине кандидатураланы кѣргюзтюу башлангъаны юсюнден билдиреди.

Документле 2018 жылда 24 мартха дери бу адрес бла алынадыла: КъМР, Нальчик ш., Ленин пр., 27-чи номерли юй, 151-чи каб., тел. 40-64-96, 40-26-88.

Къабарты-Малкъар Республиканы Айыру комиссиясы.

КОЛЛЕГИЯ

Смен бла окъутууну кетериу - ал жанында

Нальчикде «Кюн шахар» сабий чыгъармачылык академияда бардырылган коллегияда Къабарты-Малкъарны Билим беруу, илму эм жаш тѳлюню ишлери жаны бла министерствону былтыргы ишени эсеплери чыгъарылганды эмда быйылга борчла белгиленгендир. Жыйылууга Правительство башчысы орунбасары – министрствону таматасы **Нина Емузова**, Парламентни билим беруу, илму эм жаш тѳлю политика жаны бла комитетини башчысы **Светлана Азикова** эм башчала къатышандыла.

Нина Гузеровна аллындан окъуна билдиргенча, тонене кырал ахыргы аттестацияга (ГИА) эм ЕГО-ге хазырланыш башланганды. Аны оюмуна кѳре, сабийни жашауга эмда аллык усталыгына окъутуу бла хазырларга керекди, жалаңда ЕГЭ-ни ѳтерге юйретуу бла чекленип къалыу а бир да игиликке келтирлик тѳюлѳдѳ. Аны бла бирге ол, арта къалган школла бла ахыр эки жылны ичинде тийишли иш бардырылганын хайырындан иги жетишимле болдурутга къолдан келгенди да туура ѳтгенди. «Ма ол себепден Къабарты-Малкъардан окъуучула битеурессѳй олимпиадалада эм конкурслада да ал жерлене къѳбѳрѳк алып башлагандыла», - деп къошханды министр.

Отчѳт кезиуде министерствода 27 мингге жуук документ жарашдырылганды, ол санда 979 - гражданданы ѳрацхенилары бла байламлы. Дагъыда 44 норматив-право акт хазыр ѳтилгенди, республиканы Пра-

вительствоуу ва ведомствоуу иши бла байламлы онбир бегим чыгъарганды эмда онтогъуз буйрукъ ѳтгенди.

Республикада сабийлени (3-7- жыллыкъланы) барына да школга дери билим беруу учреждениялагга жорюрча онгла къуралганын, аланы хакъсыз китапла бла жалчытуда ахшы тюрлениуле эсленгенди да ѳртгенди Нина Емузова. Былтыр дагъыда школ автобусланы жангыртуду жаны бла аслам мадар ѳтилгенди. Хайырланууга 23 жангы автобус берилгенин хайырындан учреждениланы бу жаны бла излемлери тийишлисича толтурулгандыла.

Районлада ва 71 спортзалга ремонт ѳтилгенди. Ол бу жаны бла белгиленген борчну экиден бири болады, аны себепли иш быйыл да бардырылыкды. Ёксюз сабийлени хакъсыз жашау

журтла бла жалчытуу иш дайым бардырылып турганын айтып, 2009 жылдан башлап къырал алагга 547 фатар берген билдиргенди министр.

Быйылга белгиленген борчланы арасында, бек биринчиден, орта школлада смен бла окъутуу системадан кетерге керекисин белгиленди Правительствоуу башчысы орунбасары. Дагъыда эки айлыкълан башлап юч жыллары толмаган балалагга деп жангы билим беруу проект бардырылыктын билдиргенди. Ол умут бла онсегиз жангы учреждение хайырланууга бериликди дегенди докладчы. Саулукъларында кемчиликлери болган сабийлеге (беш минг чакълу) школлада тийишли онгла къураугга да быйыл тийишли эс буруллууган белгилегенди Нина Емузова.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

**Шимал Кавказ
кюн сайын**

Сынауларын айтырыкъдыла
Немисли партнѳрла Шимал Кавказны курортларына гара, дарман сууланы бютюн толу хайырланууга, Германияны Баден-Баден шахарындача SPA- арала къурарга болушурга хазырдыла, деп билдиргендиле «Шимал Кавказны курортлары» компанияны пресс-службасындан. РФ-ни Шимал Кавказны ишлери жаны бла министрни биринчи орунбасары Одес Байсултанов регионуну курортларына туристле суйюп келир ючюн алада тамамланган жумушланы кѳбейтирге, игилендире керек болганын ѳртгенди. Эсигизге сайлык: бусагъатда Россейни келечилери Германияга бла Австрияга барып турадыла. Ала анда шѳндыю европала медицина кластерле бла тау курортла къурауу сынауларына къарайдыла.

Эм сабырла СКФО-ну регионларындалдыла

Профессионал психиатрла «Психическая карта России» деген антирейтингни туура ѳтгендиле. Ол регионлада психдисансерлеге болушлукъ излей келгенлени эмда тинтиледен сора эсепге алынган саузуланы санина кѳре жарашдырылганды.

«Картага» кѳре, СКФО-ну регионлары психика жаны бла саулыклу болган адамлары саны бла кырланы башха субъектлерин озгандыла. Биринчи жерге Чечен Республика чыкъланды, экинчиге - Ингушети, ючюнчюге ва - Къабарты-Малкъар.

Не тюрлю аурууну да баамларыкъды

Келир жыл жайда Чеченде ядерный медицина Россейни юг жанында биринчи арасы ачыллыкълар, деп билдиргенди регионуну саулукъ саклау министри Эльхан Сулейманов. Ол айтханга кѳре, жангы арода позитрон эмиссиялы томография боллукъду, онкология аурууланы диагностикасы бардырылганды, багъуу кыйматлы болганына бла къалганына контроль ѳтилдикди. Ядерный диагностика не гитче метостазаны да табарга онг берликди, деп билдиреди ТАСС.

Къызла да тутушурукъдула

Россейни бел баудан тутуп тутушудан биринчилиги Къарачай-Черкесде 29 мартдан 1 апрельге дери бардырылыкды. Анга 200-ден аслам спортчу къатышырыкъды. Аны юсюнден ТАСС-ха КъЧР-ни тийишли федерациясыны вице-президенти Болатланы Энвер билдиргенди. Республиканы а 30-дан артыкъ гѳжѳф демлеширкиди. Эркин тутушудан сермешлеге жашла бла бирге къызла да къатышырыкъдыла.

Оруслугага - себеплик этну

Ингушетияны башчысы Юнус-Бек Евкуров Кавказда жашаган оруслугага хар жаны бла да себеплик ѳтерге керек болганын айтханды. Аны юсюнден kr.ru. билдиреди. Ол республикада школлада, вузлада, организациялада, юйле юлешингенде да битеу миллетлеге да тенг кѳзден къаралганын ѳртгенди. «Болушлукъ барысына да ѳтиледиле, алай оруслугага властьла энчи эс бурурга къорешдиле», - дегенди Евкуров.

Республиканы башчысы айтханга кѳре, арт жыллада къатыш юйорле кѳбѳрѳк болгандыла. Тышында оруслу къызланы алып келгенле да бардыла.

Европаны чемпионаты - Дагъыстанда

Тутушууну бириккен дунясыны бюросу Парижде болган жыйылуунда 2018 жылда Европаны тутушууну юч тюрлюсюнден чемпионатын Дагъыстаны Каспийск шахарында бардырууну дурус кѳргенди. Ол 26 апрельде башланууууу.

- Спортну бу тюрлюсюнден аллай даражалы эришуле республикада биринчи кере бардырылыкълардыла. Анга къатышырга, къорарга да кѳп адам келликди, туристлени саны да ѳсерикди. Ол себепден Стамбулдан бла Бакудан Махачкъалага самолѳтла учарча онлагга къарала турады, - дегенди транспорт управленияны таматасыны орунбасары Касум Магомѳдов.

Информаткестволаны материалларына кѳре **ТЕКУЛЛАНЫ Хауа** хазырлаганды.

КЪАРМАШУУ

Сакълыкъ тапсызлыкъландан сакълыйды

Къабарты-Малкъарда жаш башында бла жайда суула кѳтюрлюп хата салмазча ишле бардырыладыла, деп билдиргенди Россейни МЧС-ини КъМР-де Баш Управлениясында гражданданы къорууула бѳлюмюню таматасыны къулулгун толтурган Аналаны Магомет.

- Бизни баш борчубуз - черекле, жагъларындан чыгып, эллеге халеклик салмазча, инфраструктураны бузмазча мадар ѳтергенди эмда адамланы къоркъуу сузулукъларын жалчытыргады. Биз, бар амалланы да хайырланып, ишибизни ажимыс толтурурга хазырбыз, - дейди Ана ул.

МЧС-ни келечилери КъМР-ни табийгъат байлыкъла эм экология министри Шауаланы Илияс бла бирге Элбрус районда эксперт эм анылатуу иш бардыргандыла. Былтыр, белгилисича, мында ырхы суула келип, уллу халеклик салгандыла. Аны бла бирге республикада эм уллу гидротехника объект - Тырнауазда

комбинатны къалган-къулгандары жыйылган жерде кѳл да - тингенди. Бусагъатда анда 117 миллион кубометр суу барды. Башха объектледе болум да сюзюлгенди. Алай бла жуукъ заманда тийишли ишле бардырылгана керекли жерле да белгиленгендиле. Саулай алып айтханда, ведомство республиканы онюч муниципалитетден бардырганды контроль-тинти ишени. Белгиленген жумушла бу айны ахырына дери тамамланууга керекдиле. Аланы кѳбюсюне артыкъ уллу

къоранчла изленмейдиле. Алай заманында тамамланмасала ва, аланы хаталары иги да уллу боллукъду.

Аллай жумушланы тизмесине череклени ырхы келтирген терекледен эм юзгеледен тазалау, Нейтрон элнитирсинде Бахсан сууну жагъларын ючюле киредиле. Суу жагъларындан чыкъмазча Бахсан, Чегем, Черек, Малка эм Терек черекледе да тийишли ишле барадыла.

Быйыл бир тюрлю хатадан сакъланып, курортда жай кезиуну да тийишлисича ачар

муратда республикада кыйын болумланы юсюнден билдирген бириккен кырал система ишлерикиди. Анга, МЧС-ден сора да, министрстволу, ведомстволу эм муниципалитетле киредиле.

Суу, кѳтюрлюп, къоркъуу салырча болса, кѳпюрлеге, машина жоллагга, газ быргылагга эм ток ызлагга кѳз-къулак болурга керекди. Кырал бѳлген ахчага череклени жагълары бетон плитала бла бегитиледиле эм энчи аула тартыладыла.

Специалистле билдиргенлерича, черекле апрельде кѳтюрлюп тебирейдиле. Аланы бек уллу келгенлери уа жай исиледе таулада чыранла иги да эрип башлаган кезиуге тѳшеди.

Сагъынылган ишлеге министрство быйыл 27 миллион сом бѳллукъду. Дагъыда къоркъуу чыгарга боллукъ тирелени ачыкълауга республика 20 миллион сом берликди.

МАГОМЕТЛАНЫ С.

25 март - Куйтурада ишлегенлени күню

Чынтты улан, киши озмагъан тепсеучю, асыл инсан

Боллук гитчеликден белгили
Ол Лашкута элде туугъанды. Таулуланы кичиредиле деген хапар келгенде, аны анасы Айшат, кыйын атасыны айтханын этип, юч сабийи бла Заюково элде ата юйюнде бугуп, мында кыалгъанды. Жанларын саклай, балаларын да кеси тукумуна жаздыргъанды. Баям, ол иште Хаждаутну тутулуп турганы да себеплик этген эди. Уруш заманда пленнге тюшгени ючюнми, андан кычканы ючюнми – сылтау табыла эди.

Школда окуй тургъанда ок-

уна Къаншау элде почталъон болуп, анасына билеклик этип тургъанды. Жети классны бошагъанда уа, Орус Басханда чурукчугъа оккуп, элде ишлегенди. Жарлыны бузоуу таналык этер дегенча, не жаны бла да аякъланыргъа кюрешгенди. Башлары кирирча мадаргъанда андан арысында жыйгъан ахчасы бла жолгъа чыгып, Къазахстанда атасына атланганды. Аны Жамбул тийресинде тапханда, баланы ичлерин, тышларын да бирча жарытхан кыуанчы ким суратлааллыкды?

Жер-жерде айлануу
Къаншау, анда кылып, бал туз чыгаргъан заводда слесарь, сварщик болуп да ишлегенди. Хакъына алгъан он килограмм бал тузун а ай сайын анасына, Кавказгъа, жиберип тургъанды. Алай бла ол жаш адам чачылып тургъан юйорню бир этерге кюрешгенди. Умутуна да жетгенди – атасын да алып, 1956 жылда

Малкъар халкыны куйтурасыны ёсюу жолунда жарык жулдузда кепден-кеп бола барадыла. Искусствосуну не тюрлюсюнде да ал атламла этгенлени атлары, кыраллыгыбызны шагъатлыгыча, жюреклирибизде ыразылык сезим туудурадыла. Аллай адамладан бирлери, сёзсюз, Сотталаны Хаждаутну жашы Къаншауду – таурухха кирген тепсеучю.

ата журтха кыйтханды. Боллук сабийликден белгили дегенлей, аны жашау жолу тиричилик бла башланганды.

Бери кыйтхалай, Къаншау шофергъа оккуп, бираздан тын жерлеге кетгенди. Анда комбайнда ишлеп, махтау кагыгъа тийишли болгъанды. Аны бла

кышулгъаныны 400-жыллыгына аталгъан байрамгъа барыргъа хазырлангъанларын айтады эм Къаншау репетициясына кырааргъа чакырады. Анда уа таматала, тепсетип кюрюп, аны эсинде болмай тургъанлай, ариу санлы жашны ансамбле аладыла. Жашау негери, тепсеучю кызы Зоя Лапченкогъа да Сотта улу анда тюбегенди. Москвагъа байрамгъа баргъан төрт жою адамны ичинде ол да бар эди.

Кыйда да - кызыгу кыарсла

Андан арысында Къаншау башха сахнала саклай эдиле. 1957 жылда Москвада баргъан Совет жаш телюню битеусоюз фестивалында ансамбль экинчи жерни дипломун бла кюнюш майдал алгъанды.

Аны ызындан алтынчы дуния фестивалда ансамбльден баргъан кыуум биринчи жерге чыгып, алтын саугагъа тий-

Сотталаны Къаншау бла жырчы Къабардокъланы Зукура.

Театрлары, ансамбльлени эм хорлары битеусоюз фестивалларында лауреат болгъанды. Биринчи кере тыш кыралгъа – Монголиягъа да баргъанды. Сотталаны Къаншау анда ишлеген жылларында Мароккода, Алжирде, Тунисде, Ливияда, Австралияда, Азияда, Латин Америкада, Мексикада, Доминиканда, башха жерледе да тепсегенди.

Арда 1960 жылда ансамбльни атына «Кабардинка» деп атагъан эдиле. Солугъа Къаншау андан кетгенди.

Кесича усталаны ёсдюрюу

1976 жылдан башлап, ол самодеятельный ансамбльледе ишлегенди, тепсерге юйретгенди. Аллай жыр, тепсеу кыуумла уа озгъан ёмюрню экинчи жары-

лары кыйдан да махтаула алып кыйтхандыла.

«Налькут» (гитчечикле), «Асса», «Элия» тепсеу ансамбльлени кырагъанды. Алагъа бизде, Россейде да «Юлгюлю тепсеу кыуумла» деп атагъандыла. Дагъыда кеп башха сабий тепсеу кыуумланы юйретгенди Къаншау. Ол санда «Балкарияда» тепсеген Къудайланы Ахматны, Долова Элинаны, КъЧР-ни, Ингушетияны да сыйлы артисти Горойланы Джамбулатны, Ингушетияны сыйлы артисти Аскерланы Рамазанны, КъМР-ни сыйлы артисти, Ингушетияны куйтурасыны сыйлы куйлукчусу Къудайланы Хасанны эм башхаланы.

Таркыймагъан учунуу

Сотталаны Къаншау адамлык хунери да усталыгъындан эниш тийюлдо. Аны кепле таныйдыла эм бу жюрек учунуулугу ёчюлмеген адамны кеп иги ишлерин сагъынадыла, аны юсюнден кеп ариу айтадыла. Кыйлиланы Кыйсын, жаш шуёхуну юсюнден айта: «Сотта улу – ол акъ тауну башындан учуп келип сахнагъа кыонган, женил кымылдауу, темпераменти бла кырагъанланы солуларын тыйгъан жигит субай жашды...» - дегенди ёхтемлик бла.

Ахшы адам иги оюмла, кыуатлы ишле, кыанатлы итиниюле туудурганы баямды. Аны юлгюсюдо бизге кылык хунери бла этген иши бирге ушагъан Сотталаны Хаждаутну жашы Къаншау – Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы артисти, халк артисти.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Ондан солгъа: Сотталаны Къаншау, Мухамед Алакаев.

бирге жашха эки тонна будай ун да берген эдиле. Аны келтирип, юлешип, ненча адамны тойдургъанын санарча тийюлдо. Аллай онг берген кыадаргъа ыразылыгы уа бюгон да тауусулмайды.

Андан кыйтхалай, ишден кыачмауу Сотта улу Нальчикде кырулушта урунуп башлайды. Бек уллу кыуанч а анда анга обшежитде энци отоу бергенлери эди. Ачык жюрекли, таза ниетли жашны төгергине кепле жыйылгъандыла ол жылда.

Кыадарын тюрлендирген жолугуу

Адамны кыадарын тюрлендирген тюбешиуле боладыла. Бир кере Къаншаугъа Хаджиланы Мухадин келеди. Ол Кыабарты-Малкъар жыр эм тепсеу ансамбледе ишлей эди. Ол Москвада Кыабартыны Россейге

ишли болгъанды. Ала «Кафа» бла «Кыйчуланы тепсеулерин» кёрюзгендиле. Жюриде уа дуниягъа белгили балерина Галина Уланова бла балеро, хореограф Игорь Моисеев олтура эдиле. Ала таулу жашны кымылдауунда болгъан ариулукъну, назик кючню, учунуулукъну энци белгилендиле.

Ол жыл дагыда тепсеу кыуум

Сабийлени тепсерге юйретген кезиу.

мында хар бир иши коллективде, элде, школда да болгъандыла. Устаны иши кеси билгенге ёсе келген телюню юйретюду. Къаншау 8-чи профессионал техника училищеде, сокулурна обществосунда, политехника техникумда, бир кыуум сабий садда да ишлегенди. Аны сохта-

Китапны ыйыгы

Нальчикде Кырал концерт залда «Китап бла сабийликни жолларында» деген ат бла байрам болгъанды. Анга жораланып фойеде уллу кёрюч да кыуралгъанды. Хар бери келген анда Россейли, тыш кыраллы, бу жерли авторланы да чыгармаларына, сабийле ишлеген суратлагъа да эс бурмай амал жокъ эди.

Сагъат экиде уа уллу залда концерт башланганды. Кызычыкыла бла жашчыкыла, жомакъланы жигитлерини кийимлерин кийип, назмула окыгъандыла, жырла айтхандыла. Аланы эмда байрамгъа келген башхаланы да КъМР-ни Жазыучуларыны союзуна правлени-

Кеп окугъанланы сыйлагъандыла

ни председатели Беппайланы Муталип сахнагъа чыгып алгъышлагъанды. «Барыбыз да сабийликден чыкыгъанбыз. Китапла окугъанбыз. Сиз да, балачыкыла, ол сейир затны сюйюгюз. Жаланда алай бла акылыгы, билимли боллукъсуз, ол сизни жашауугъада жарар», - дегенди.

Андан сора хычыуун жумуш башланганды. «2018 жылны бек иги китап окууучусу» деген атха тийишли болгъанлагъа дипломага бере эмда аланы КъМР-ни Куйтура министерствосуну атындан алгъышлай, Бекмурза Пачев атлы республикалы сабий библиотеказы директору Светлана Хатуева

бла Мечиланы Казим атлы республикалы жаш телю китапхананы таматасы Майя Балки-

зова китапны сюйгенлени санына кышула баргъанын уллу ыразылык бла айтхандыла.

Саугъалангъанлары ара-ларында Бызынгы элде орта школну кыуучусу Эндрейланы Руслан, 3-чю номерли школдан Чеченланы Элона, Черек райондан Занкишиланы Азинат да бардыла. Аталланы Лейла, Биттуланы Дарьяна, Къудайланы Элина, Амин Хакуашев, Ислам Тхакуашев, Амина Шериева, Валерия Бондаренко, Виктория Подельщикова, «Озорницы», «Ровесники», «Оник» хореография ансамбледе, модаланы «Модерн» театры эмда гапчили кыууму байрамны эсде кылырча этгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Къудуретибиз бла тынзылы танышдыра, анга сыймеклик туудура

Озган ыйыкъда Къабарты-Малкъарны Мальбахов атлы миллет библиотекасында Шимал Кавказда «Кунаки» деген документли эм автор киноланы Абхазияда баргъан XI ачыкъ фестивалында махтаулу жерге чыкъгъан «Голубая бездна» фильми презентациясы болгъанды. Жыйылыуну библиотеканы справка-информация бѐлюмюню ишчилери къурагъандыла.

Былай тюбешилиени бардыруу мында тѐреге айланганды. Бу мадарны борчу жаш адамланы кино искусствода жетишимлерибиз бла шагъырей этиу эмда ариу табиғатыбызны сакълауга эс бурдуруу эди. Ол умут бла махкемени бу бѐлюмюню ишчиси Марина Маламусова «Табигъатны тасхасы – Чирик кѐл» деген китап, сурат кѐрмюч да хазырагъанды.

Анда альбомла, илму китапла, газетледе, журналлада басмаланган материалла да бар эдиле. Сѐз ююн, «Кѐл къоркъуулукъдады!», «Чирик кѐл – тауланы минчакълары»,

«Кѐксюл тюзсюз кѐл жашырынлыкъларын сыймей ачады» дегенча эм башха.

Презентацияны учрежденияны бу бѐлюмюню таматасы Лиана Кочесокова ачханды. Ол сѐзюн Бабаланы Ибрагимни Чирик кѐлге аталган назмусу бла башлагъанды эм

табиғатны ол тасхасыны юсюнден айтханды. Ызы бла ары келгенле тюзсюз кѐл не затла жашыргъанына аталган «Голубая бездна» деген кинога къарагъандыла.

Ол кюн ары фильмини алдыргъанла КъМР-ни сыйлы журналисти Ботталаны Мухтар

бла КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу Ботталаны Мурат да чакъырлган эдиле. Презентацияга Къабарты-Малкъарда Орус география обществону таматасы Мухамед Кожокон, ол биригиуну жаш тѐлю клубуну таматасы Мокъаланы Тен-

гиз, Альпинизмни, къаягъа ѳрлеуну эм спорт туризмни федерациясыны вице-президентни Гумаланы Борис, Россей Лермонтов атлы комитетни сопредседатели, «Минги тау» журналны баш редактору Додуланы Аскер да къатышхандыла. Ахыргы ол таматалыкъ этген комитетни атындан Ботталаны Мухтарга Къулиланы Къайсын атлы майдал бергенди.

Ботталаны къарындашлагъа ол кюн презентацияга келгенле кѐп соруу бергендиле, жууап да алгъандыла. Сабийлени оюм этдирген затла уа аслам эдиле: Къабарты-Малкъарда экология жаны бла не зат этиледи, бу кино табигъатны сакълауга, къорулауга себеплик этермикди, Чирик кѐллени тинтиу къаллай бирге къоркуулуду, кинода кѐргюзген тыш къыраллы алимле тинтиу ишге къошулурга деймидиле эм башхала. Фильми авторларыны мындан ары не муратлары болгъанына да эс бургъандыла жаш экологла.

МАХИЙЛАНЫ Азиза.

Конкурс

Ачыкъ, ашыкъмай анғылатып

Черек районда Мечиланы Кязим атлы библиотекада бу кюнледе «Айтхылыкъ поэтлики назмуларын окъуй» деген битеуроссей конкурсу муниципал кезиуну бардырылгъанды. Аны Россей Федерацияны билим беруу эм илму министрствосу сабийлени бла акъылбалыкъ болмагъанланы эслерин суратлау чыгъармалагъа, назмулагъа бурур, аланы окъурга кѐллендирир, школ программага кирмеген литература бла шагъырейлендирир мурат бла къурагъанды.

Анга къатышхан хар жаш, къыз да малкъар, къабарты, орус, инги-

лиз тилледе бу жерли, россейли эмда тыш къыраллы классиклени назмуларын, чыгъармаларындан юзюклени ариу, шатык айтыргъа керек эдиле. Бызынгы, Огъары Малкъар, Къара-Суу, Бабугент, Аушигер, Зарагиз, Жемтала, Къашхатау элдеде школланы 5-11-чи классларыны окъуучулары ол борчларын аман толтурмагъандыла.

Алай районну администрациясыны билим беруу управлениясыны, библиотеканы келечилери, устазла да кирген жюри Огъары Жемталадан 11-чи классны окъуучусу Занкишиланы Азинатны, Бабугент элден

10-чу классны окъуучусу Анна Гуазованы бла 8-чи классдан Мокъаланы Амираны айырмалыгъа санагъанды. Энди ала быйыл апрельде конкурсу регион кезиуюне къатышырыкъдыла, деп билдиргенди Черек районну администрациясыны пресс-службасыны башчысы Бѐзюланы Залина.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Мухтар, жыл саны келген адам, эрттен бери малчылыкъ бла корешеди. Кюн сайын, таңг аласы жарыгынчы туруп, юч-тѐрт къычырым эл башына барады. Жыйырма-жыйырма беш ийнек сауады. Сютно эсепчеге ѳтдюреди. Сора мал орунланы тазалайды, гыбыдышлагъа бичен салады.

гъанынглай, эбизе харбыздан чыккъанлай, аллынга ѳре сноепил къалыр. Кѐзо кѐргенни уа олсагъатлай ѳлге хапар этип жаар. Юсюне да болгъанны, болмагъанны да къошуп. Жаратмайдыла адамла аны. Суйген, сыймеген да андан кенгирек турурга излейди. Ол кѐрмей элде чыпчыкъ да уча болмаз.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса Ауузун тыялмагъан Хасым Ныгыш хапарла

Ол жумушланы этип бошап, бироз солугъанлай, ингир жетер, жангыдан малгъа къарау башланар. Юйге уа кече ортасына жыйышыр. Алай эте жай-къышны, жыл-жылны алыша барадыла.

Юйде да мал тутады: сауулган эки ийнеги, къойлары, багъылган бугъасы. Алагъа ашы жетмей къалса, фермадан алады. Бирде, таматагъа сорууп, анга кѐргюзтмей элтген кезиулери да болады.

Бир жол фермагъа тарылган мирзѐу аш келтиредиле. Мухтар андан юйде малларына эптирге юлюш чыгъарады. Машок бла бирин сыртына кѐтюрюп, кече къарангыда ырбыла бла юйге тебирейди. Кеси кесине: «Не да болсун ол антсыз Хасымгъа жолукмай къутулсам эди», деп келди.

Андан а кѐлле да къоркъадыла. Былай бир жашырын иш эте тур-

Кеси да Мухтарладан узакъ болмай жашайды. Аны къоркъуун эте, жигитибииз жанжанына къарай, келе болады. Юйге жетерге кѐп къалмай, энди къутулдум дегенлей: «Не ауур жоюнг барды, Мухтар», деген сѐзле жюрегине бичакъ чанчылганлай эшитилдиле.

-Ай ант жетмесин санга. Шайтанмыса, жинмесе, къайдан къыкдынг, деп ызына къарады. Хасым а жуукълаша келип: «Не эсе да, жукълаялмай, бир хауа солуиюм деп, орамгъа чыккъан эдим», деди.

-Да бек эркин арбазынг барды. Андагы хауа жетмеймиди? Бери ажайыпмы келгенсе?
-Къалай эсе да келгенме. Машокдагы уа не затды? Бюгон фермагъа машина бла жарма ашыргъан эдиле. Баям, андан юлюш алып келесе?

Энди Мухтар букъдуруп аталлыгы жоке

эди. «Тюз анғылагъанса. Амалсыздан аллай бир гоняш иш этерге тиошгенди. Энди сен аны хапар этип айланма. Тюкеннге иги сыра келтиргендиле деп эшитгенме. Тамбла татыуун кѐрюрсе», деп, хуржунда болган жангыз ючсомлукъню тилчи къошунуна узатды.

Ол заманда юч сом аман ахча туйюл эди. Хасымны анга кѐзо къарады да, башын бир жанына бурду. Къолу бла уа узалып, ахчаны алып, хуржунуна салды.

Андан сора, сѐз айтмай, эки киши да эки жанына кетдиле. Берген ахчасын къызганган эсе да, Мухтар, аны ауузун тыйдым деп, тынчайып жукълады.

Хасым а, тѐшекке киргенден сора да, жукълаялмай кѐп турду. «Ыхы, ахчаны алдым. Ауузуму уа тыялурмамы», деп кѐп сагъыш этди.

Экинчи кюн эрттенликде Мухтар ишге тебиреди. Къабакъ эшикин ачып, орамгъа чыккъан алайда уа Хасым сноепил. Аны кѐргенде, абызыран, жеринден тебалмай къалды: «Берген ахчам азмы болду. Юсюне къошаргъамы керек болур. Юч сомгъа уа, тюкенден сатып алсам да, чыгъарыкъ эди машок мал аш», деп сагъыш этди.

Ол эс жыйгынчы, Хасым аны къатына келди да, ючсомлукъню узатып: «Ахчангы ал. Кече узуну сагъыш этип чыккъанма. Юч минг сом берсенг дийла, ауузуму тыяллыкъ тыйюлме. Халими уста билесе. Айып этме», деп, эл аллы таба кетди.

Закон

Тыш къыраллылагъа бизде пенсия къалай тѐленеди

«Россей Федерацияда пенсия бла жалчытыуну юсюнден» 166-чы номерли федерал закону толтурууну чеклеринде бизни къыралда жашагъан эм мында предприниматель не башха иш тамамлагъан тышындан келген граждандланы пенсия бла жалчытыу федерал законнга кѐре тамамланады.

Россейде дайым жашагъан тыш къыраллы гражданды – ол мында юйю болгъан инсанды. Законнга тийшиликде уа социал пенсияны алыргъа мында дайым жашагъан, жыл санлары эр кишиледе – 65-ге, тиширулада – 60-ха жетген адамла

эркиндиле, ол санда гражданстволары болмай да Россейде азындан 15 жылны тургъан.

Излемлеге кѐре, пенсия жангыз да Россейде дайым жашагъанлагъа бериледи. Адам ауукъ заманы бир жерде, бир кесекни да башхада туруп, 15 жыл жыйылмай эсе, анга ахча тѐленрик туйюлдо. Ол бери къайтып келип тургъан кезиуден башлап 15 жыл бола эсе, пенсия алалыкъды, деп билдиргендиле Пенсия фонду республикада бѐлюмюню пресс-службасындан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфиа.

ЭНИНЕ: 7. Эгече андан татыл жокьду. **8.** Татарлыла бла байламлы эски таулу эр киши ат. **10.** Тиллери бизге ушаган сибир халкы. **11.** Не иште да керек зат. **13.** Бульгачу. **15.** Мирзёу битими башы. **18.** Энди тууган кьуш балачкыла. **20.** Жер азыкь. **21.** Хапарчы. **22.** Халкы чыгарманы жигити. **23.** Машинаны ары-бери бурган зат. **25.** Тёгерги суу болган жер. **27.** Мал кютюлген жер. **28.** Тауда жолла аллайыдыла. **29.** Таулу, азиялы да эр киши ат. **32.** Атны чачы. **34.** Аягы сынчыкьлаган. **35.** Кюмюшден этилген затны омаклар ючюн жарашдырылган эритме. **36.** Адамны элгендириу. **37.** Бек алакат.

ЁРЕСИНЕ: 1. Тилеки болуп барыу. **2.** Улуу гебен. **3.** Тынгырыгы, ышыгы болмаган адам. **4.** Эски таулу эр киши кийим. **5.** Бир элден бирине кёчюп келген жангыс адам. Аллай халкы да барды. **6.** Бир ишни юсюнде келишим болмай, даур этиу. **9.** Иерде атны кьарын тюбу бла тартылуучу кьайиш. **12.** Тынчлыкь. **14.** Бир бирде энчи туруу. **16.** Кьумачны торлюсю. **17.** Таулулада аллай кьызла кёпдюле. **19.** Аман ниет тутхан, ышаннгысыз адам. **20.** Тахта кёгет. **24.** Жаз башында урлукь салыуга этилген кьууанч. **26.** Бек улуу гебениге жетерча кёп

бичен. **29.** Бек улуу тахта кёгет. **30.** Жазычу аты, Кьарачайда Батчаладан, бизде Байдаладан. **31.** Телевиденияда ишлеген журналист, малкьар берилуени таматасы Мишаланы ..... **33.** Эрттени бла тьошно арасы заман. **34.** Суусап.

Судоку

8	1					6	2
			9	1	5		
	7	5				9	4
6							4
	2		5	9	4		3
		3				2	
	3	6				7	8
				6	3	8	
4	8						1
							6

Ёресине, эние да белгиленген квадратлада тарихле кьайтарылмазга керекдиде. Тюз толтурулган судокуну эсеби барысында да бир боллукьду.

ТОКУМАЛАНЫ Салим хазырлаганды.

ГАЗЕТНИ 37-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Эние: 5. Кьартыкь. 6. Эмилик. 10. Толан. 11. Театр. 12. Жантууган. 15. Дарман. 18. Саулыкь. 19. Чырлама. 20. Тилчи. 21. Аначылыкь. 24. Алдатыу. 26. Гьыжын. 27. Дарган. 31. Байдуллах. 33. Ортакь. 34. Ораза. 35. Кьайракь. 36. Кьанбуз. **Ёресине:** 1. Акьылман. 2. Рамзан. 3. Бабас. 4. Жибек. 7. Чолпан. 8. Саугала. 9. Атаул. 13. Кьабалыкь. 14. Кьанкьылдау. 16. Чыганлы. 17. Аманлыкь. 22. Чабьуулукь. 23. Жьыра. 25. Жаназы. 28. Жамаш. 29. Кьапакь. 30. Кьазакь. 32. Ургучь.

ГАЗЕТНИ 29-чү НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СУДОКУНУ ЖУУАПЛАРЫ:

9	3	7	1	5	4	6	8	2
2	8	1	6	3	7	5	9	4
4	5	6	8	9	2	1	3	7
1	7	2	3	8	6	9	4	5
5	6	4	7	1	9	3	2	8
3	9	8	2	4	5	7	6	1
8	2	9	5	7	3	4	1	6
7	1	3	4	6	8	2	5	9
6	4	5	9	2	1	8	7	3

Концерт

Тау тойгьа келигиз!

28 мартда Музыка театрда Малкьар халкьны кьыраллыгы тохташхан кюннге жораланып «Тау той» деген байрам концерт кьураллыкьды. Анга КьМР-ни, КьЧР-ни атлары айтылган артистлери кьатышырыкьдыла. Аланы араларында Жангуразланы Мажит, Мамайлань Фатима, Тамбийлань Кьасплат, Мусукаланы Руслан, Байкьулланы Солтан, Габаланы Тенгиз, Кьабардокьланы Зухура, Гер-

гьокьаланы Халимат, Жаникаланы Элдар, Аппайлань Ислам эм кёп башхала боллукьдула.

Концерт **18:30 сагьатда** башланьрыкьды. Хош келигиз! Соруулары болганла бу телефон номерлеге сёлешсинле: **77-42-08; 8(928) 079- 95- 95.**

Вийкьгьа гороскоп

24 мартдан 31 мартха дери

КЬОЧХАР. Бу вийкьда кишини айтханьна тынгыламаганлай, хар затны кесигиз сойгенча этерге излериксиз. Сизге буюрулган ишден кёбюрекни тамамларга сойгенигизни терс ангыларга боллукьдула. Аны себепли, сабырлыкь изленеди.

ТАНА. Бу кюнле тынчлыкьда, ырахатлыкьда озарыкьдыла. Алгьодан башлаган ишлеригизни ахырына жетдирирге кьорешигиз. Абери сатып алырга кёлленип эсегиз, болжалга сала турмагьыз.

ЭГИЗЛЕ. Бусагьатда бир аз апчп турасыз. Аны сылтаундан төгерегигизде адамланы айтханьларына тынгылайсыз. Ол терс да болмаз, алай кесигизни ич сөзимизде билдирген затлага эс бурсагьыз игирекди шёндю сизге.

АЙЫРЫЧАБАКЬ. Хар зат кесигиз сойгенча боллукьду. Аслам планларьгьыны жашаугьа кийираллыкьсыз. Жуукьларыгьыз, тенглеригиз сизге билеклик этерикдиде. Саулуугьузгьа кьаратырга ахшы конледиде.

АСЛАН. Бу кюнледе кёп ишлерге тюшерикди. Аны себепли сизге кюч-кьарьу керек боллукьду. Сизни сойген, болушурга хазыр адамла бардыла, заманыгьыны ала бла оздурурга кьорешигиз.

КЬЫЗ. Жуукь заманда магь-аналы ишле боллукь тьойюлдюле. Жашауугьуз юйренген ызда озарыкьды. Киши бла сёз болмазгьа, даулашмазга кьорешигиз. Жуукь адамларыгьызга бир кесек эс бурурга керекди.

БАЗМАН. Бусагьатда сиз тартылган кьыл кибиксиз, нерваларьгьыз кьозгьалипдыла. Жангы таньшыларыгьызга эс бурурга, ала сизни алдарга угьай дерик тьойюлдюле. Кёп сёлешген адамлагга артыкь ийнанмагьыз.

АКЬЫРАП. Бу вийкь ырахат халда озарыкьды. Аны ал кесегинде улуу ишлени башламазга кьорешигиз. Вийкьны ахырында сойген адамыгьыз бла заманьны оздурурга. Сабийлеригизни школ жашууларына эс бурурга.

МАРАУЧУ. Улуу жьыйылулага, тьобешиулеге кьатышмагьыз. Ишелклик туудурган ишлени бир жанында кьююгуз. Андан эсе юйор жумушларыгьыны тамамлап башлагьыз. Борчха ахча да бермегиз.

ТЕКЕМЮЙОЗ. Ишигизге асыры бек бериленигизни бир аз кьююп, тынчлыкьда турурга кьорешигиз. Таматаланы кёлзлерине да артыкь урунмагьыз. Ала сизге бусагьатда урушурга, сёз айтырга боллукьдула.

СУУКЬУЙ. Жуукьларыгьызга чамланып турмагьыз. Бир аз жумушагьаракь болугьуз. Тохтамай эсгертиуле этип турсагьыз, кьатыгьыздагыла кётюралмаганлай, ачууланьрыкьдыла. Ол а сизге керекмиди?

ЧАБАКЬЛА. Хар адам иги тюрлениулени сакьлайды. Сиз а ол тюрлениулени кесигиз болдураллыкьсыз. Сойгенлеригизни бир жанына тюртмегиз, кьатыгьыздагылаа ариу айтыгьыз. Ийнаньгьыз, эсплени эсмей кьорыкь тьойюлсюз.

керекмиди?

РЕДАКЦИАНЬНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Налчкь шахар,
Ленин атлы проспек, 5
электронньй почтасы:
elbor_50@mail.ru

Номерге графике кёре **19.00** сагьатда кьол салындаы. **20.00** сагьатда кьол салыннагьанды.
ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЬЫГЬАРГЬАНЛА:
Байсыланы Марьят - дежурний редактор;
Кетенчыланы Зульфия, Кучукьланы Сафия - жууалы секретарьны орунбасарлары;
Зезаланы Лида - (1,2,3,4-чю бетле), Ахьбекьланы Жаннета - (9,10-чу бетле), Токумаланы Салим (11,12-чи бетле) - корректорла.
Тиражы **1418** экз. Заказ № **293**
Багьасы **15** сомду.

Учредительле: Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламенти бла Правительствоосу

Баш редактор **АТТАЛАНЫ Жамал**

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары), ТОКЬЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МОКЬЛАНЫ Зухура (бёлмонь редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (бёлмонь редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетин басмагьа "КьМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнагьанды. Налчкь шахар, Ленин атлы проспек, 33